

Comparing the Mitzvos of Lending Money, Giving Tzedaka, and Matanos La'evyonim

שמות פרשת משפטים פרק כב

(כד) אם כסף תלוה את עמי את העני עמך לא תשימון עליו נשך:

רש"י שם

(כד) אם כסף תלוה את עמי - רבי ישמעאל אומר כל אם ואם שבתורה רשות, חוץ משלושה וזה אחד מהן: את עמי - עמי וגוי, עמי קודם. עני ועשיר, עני קודם. עני עירך ועניי עיר אחרת, עני עירך קודמין. וזה משמעו אם כסף תלוה, את עמי תלוהו, ולא לגוי ולא יזיה מעמי, את העני, ולא יזיה עני לאותו שעמך. דבר אחר את העני, שלא תנהג בו מנהג בזיון בהלוואה, שהוא עמי: את העני עמך - הוי מסתכל בעצמך כאלו אתה העני:

רמב"ם ספר המצוות מצוות עשה קצ"ז

היא שצונו להלוות לעני להקל לו מעניו ולהרחיב לו, וזה מצוה היותר חזקה ויותר מחוייבת מכל מצוות צדקה, כי מי שנתגלה ונתבזה לשאול מיד האנשים אין צרת עניו כמו צרת המסתתר שירצה להעזר עד שלא יתגלה עניו ויתבזה.

רמב"ם ספר המצוות מצוות לא תעשה רל"ד

הזהיר שלא לבקש המלוה מן הלוה כשנדע שלא יכול לפרוע. והוא אמרו "לא תהיה לו כנושה" (שמות כ"ב:כ"ד).

שולחן ערוך חושן משפט הלכות גביית מלוה סימן צז

מצוות עשה להלוות לעניי ישראל, והיא מצוה גדולה יותר מהצדקה, וקרובו עני קודם לעניים אחרים, ועניי עירו קודמים לעניי עיר אחרת, ואפילו עשיר שצריך להלוות, מצוה להלוותו לפי שעה ולההנותו אף בדברים וליעצו עצה ההוגנת לו.

דברים ט"ו

(ז) כִּי־יְהִי־בְךָ אֲבִיּוֹן מֵאֶחָיִךְ בְּאֶחָיִךְ בְּאֶרְצְךָ אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נָתַן לְךָ לֹא תֹאמַץ אֶת־לִבְּבֹךָ וְלֹא תִקְפֹּץ אֶת־יָדְךָ מֵאֶחָיִךְ הָאֲבִיּוֹן: (ח) כִּי־תִפְתַּח תִּפְתַּח אֶת־יָדְךָ לּוֹ וְהֶעֱבַט תִּעֲבִיטֵנוּ דִּי מַחֲסֵרוֹ אֲשֶׁר יִחְסַר לּוֹ:

רמב"ם ספר המצוות מצוות עשה קצ"ה

היא שצונו לעשות צדקה ולחזק החלשים ולהרחיב אליהם. וכבר בא הצווי במצוה זו במלות מתחלפות, אמרו יתעלה "פתוח תפתח את ידך" וגו' (דברים ט"ו:ח') אמר "והחזקת בו" (ויקרא כ"ה:ל"ה) ואמר "וחי אחיך עמך" (ויקרא כ"ה:ל"ו), והכוונה באלו הלשונות כולם אחת והוא שנעזר אותם ונחזקם די ספוקם.

אסתר פרק ט

(כ) וַיִּכְתֹּב מְרַדְכִי אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּשְׁלַח סְפָרִים אֶל כָּל הַיְהוּדִים אֲשֶׁר בְּכָל מְדִינֹת הַמֶּלֶךְ אַחֲשֵׁרוֹשׁ הַקְּרוּבִים וְהַרְחֹקִים: (כא) לְקִיָּם עֲלֵיהֶם לְהִיּוֹת עֲשִׂים אֶת יוֹם אַרְבַּעָה עָשָׂר לְחֹדֶשׁ אָדָר וְאֵת יוֹם חֲמִשָּׁה עָשָׂר בּוֹ בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה: (כב) כִּי־מִיָּמִים אֲשֶׁר נָחַו בָּהֶם הַיְהוּדִים מֵאוֹיְבֵיהֶם וְהִחְדָּשׁ אֲשֶׁר נִהְפְּךְ לָהֶם מִיָּגוֹן לְשִׂמְחָה וּמֵאֲבֵל לְיוֹם טוֹב לַעֲשׂוֹת אוֹתָם יְמֵי מִשְׁתֵּה וְשִׂמְחָה וּמִשְׁלוּחַ מְנוֹת אִישׁ לְרֵעֵהוּ וּמִתְנוֹת לְאֲבִיּוֹנִים:

תרגום ראשון למגילת אסתר אסתר ט:כ"ב

וּלְשִׂדְרָא דוֹרוֹן אֲנִשׁ לְחַבְרִיָּה וּמְעָהָ דְצַדִּיקָתָא מִתְּנָן דְחֲשִׁיכִי.

הררי קדם חלק א סימן רלב

וכן אמר מרן הגר"ח ז"ל שמתנות לאביונים הוא חיוב מסוים ליתן צדקה ביום הפורים.

רמב"ם הלכות מגילה וחנוכה בי"ז

מוטב לאדם להרבות במתנות אביונים מלהרבות בסעודתו ובשלוח מנות לרעיו, שאין שם שמחה גדולה ומפוארה אלא לשמח לב עניים ויתומים ואלמנות וגרים, שהמשמח לב האמללים האלו דומה לשכינה שנאמר (ישעיהו נ"ז) להחיות רוח שפלים ולהחיות לב נדכאים.

הררי קדם חלק ב סימן רלב

והנראה מבואר מדברי הרמב"ם דכל הנך מצוות דסעודה ומשלוח מנות לאביונים, מצוה אחת הם בעיקר דינם, וכולם נכללים תחת השם דשמחת פורים

פרי חדש אורח חיים סימן תרצד

יש מי שכתב שעני המתפרנס מן הצדקה שחייב גם הוא במתנות לאביונים. ואין לזה טעם, אלא מסתברא ודאי דפטירי.

ב"ח אורח חיים סימן תרצד

כלומר כל אדם אפילו עני המקבל צדקה חייב לתת ממה שנתנו לו לשאר אביונים בפורים דאין דין מתנות לאביונים בפורים כדין שאר צדקה דהכשר מצות פורים כן הוא לתת מתנות לאביונים וכדין ארבע כוסות בפסח (פסחים צט ב) ואפילו משלוח מנות חייבים בו העניים אף על פי שלא יספיק להם בסעודתם לאכול לעצמם ולשלוח גם לאחרים

שולחן ערוך תרצד:ג

אין מדקדקים במעות פורים אלא כל מי שפושט ידו ליטול נותנים לו

חידושי הריטב"א מסכת בבא מציעא דף עח עמוד ב

אבל בירושלמי דמסכת מגילה בפ"ק אמרינן אין מדקדקין במעות פורים אלא כל הפושט ידו ליטול נותנין לו, כלומר שאין מדקדקין בדבר לומר אם הוא עני וראוי ליתן לו אם לאו אלא נותנים לכל אדם שיבא ויתבע שאין יום זה מדין צדקה בלבד אלא מדין שמחה ומנות שהרי אף בעשירים כתיב ומשלוח מנות איש לרעהו.

משנה ברורה סימן תרצה

כתב א"ר בשם של"ה המשובח מי שעושה סעודה בשחרית וכתב עוד שיקבץ אנשי ביתו וחביריו דא"א לשמוח כראוי ביחיד.